
Når liv står på spill

GJESTESKRIBENT

AGNES LOVISE MATRE

Adjunkt, frilansjournalist og forfatter

Pårørende til alle spiseforstyrrede eller den syke selv bør ringe 113 og kreve øyeblikkelig helsehjelp idet man oppdager symptomene. Kanskje du synes jeg overdriver?

Foto: Haakon Nordvik

Jeg vet dessverre bedre enn deg, for jeg har kjent sykdommen på kroppen og latt de syke tankene styre livet mitt, tvangstanker som ikke er mottagelig for fornuft.

«Helsepersonell har plikt til å yte nødvendig helsehjelp ved akutt behov, uten at pasienten nødvendigvis har samtykket til denne helsehjelpen.» Du kjenner lovteksten. Det er enhver leges plikt å gi øyeblikkelig helsehjelp når liv står på spill. Går toget, er det for sent for den spiseforstyrrede. Selv om det ikke alltid synes utenpå, så kan livet ha stått på spill lenge den dagen du som lege blir kontaktet. Det haster å hente inn noen som forstår mekanismene. Det er nemlig et tidsspørsmål før du ikke lenger har den syke på ditt lag, før vedkommende begynner å lyve og manipulere omgivelsene sine, og både du og de pårørende blir medavhengige i en livsfarlig lek med mat.

«Mamma, om du ringer legen, så tar jeg livet av meg. Legger jeg på meg to kilo, så tar jeg livet av meg.» Det er ikke tomme ord, tro meg, jeg har vært der.

«Anoreksi er den vanligste dødsårsaken for unge kvinner, nest etter ulykker og kreft» skriver Aftenposten. Vi finner utallige slike artikler på nettet, også der hvor leger ferdes. Somatiske komplikasjoner, hjerterytmeforstyrrelser, akutt hjertesvikt, hjerteinfarkt, forstyrrelser i elektrolyttbalansen, ernæringsyndrom og selvmord er noen av følgene en spiseforstyrrelse kan få. Høres det ut som om det trengs øyeblikkelig hjelp?

Er jeg belærende nå? Det er ikke meningen, men ikke bare stå der med armene i kors. I et av verdens rikeste land burde vi klare å gi nødvendig hjelp før kroppen blir så tynn at den henter næring fra indre organer, som for eksempel hjertet. Kompetansen finnes. Hva med å åpne *Villa Sult* rundt hele Norge? Om ikke legene går veien for den syke, hvem skal gjøre det da? Det er legen som har plikt til å yte nødvendig helsehjelp. Den veien er for kronglete å gå til at fortvilte pårørende kan klare å finne frem selv.

Om legene mangler behandlingssteder, må vi gå til makta.

I motsetning til en kreftrammet som står i køene dine, Bent Høie, så bruker ikke spiseforstyrrede ventetiden til å spise fornuftig og ta vare på helsen sin. Mens du sender hjertepasienter med luftambulanse til et sykehus med den beste ekspertisen, dyrker anorektikeren og bulimikeren sykdommen sin og blir stadig sykere. Spiseforstyrrelse er nemlig ikke et "noe anstrengt forhold til mat", som en lege sa til meg med glimt i øyet. Det er din plikt å sørge for at ventetiden hos psykologer og behandlingstilbud ikke er så lang at legene ikke orker å forsøke en gang.

Helsepersonellet skal banke på dørene, men du må sørge for at det er nok innganger, Bent Høie. Leger skal ikke måtte sende alvorlig syke hjem med et brett lykkepiller og håpe det holder dem i live en stund til. Spiseforstyrrelse er en svært alvorlig og svært dødelig sykdom, og den går ikke over av seg selv. Det skal være folk som kjenner sykdommens vesen som skal ta imot pasienten. Ikke noen som kommer med tøysete råd om å spise mindre når man har det vanskelig. Det er vanskelig hver dag, hver time, hvert minutt og hvert sekund, og det vanskeligste av alt er å be om hjelp for seg selv. Jeg fikk hjelp med én gang jeg gikk til legen, og har vært frisk de siste ti årene. Med én gang, for meg, var etter ti år med sykdommen. Hadde jeg ikke fått hjelp da, hadde det vært for sent. For sent å drive livreddende behandling. Når toget har gått, går det både for helsevesenet og de pårørende. Pårørende vil ikke lenger ha krefter til å få gjort noe annet enn å se et menneske gi opp. Man kan bare lindre de verste plagene og maktesløst se på at den man elsker begår et langsomt selvdrap.

Det ligger i spiseforstyrrelsens vesen at når man er blitt syk nok, så er man ikke lenger redd for døden, det er selve livet som skremmer vettet av en. Klarer du ikke å gjøre noe, sier du? Har du ikke penger? Vel, da er det din plikt som helseminister å stille deg solidarisk ved siden av pårørende på tiltalebenken og si at du også sviktet. I ryggen bør du ha alle som har plikt til å gi nødvendig helsehjelp. Øyeblikkelig hjelp må gis før det ikke er mer kjøtt igjen på benet.

Publisert: 21. august 2017. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.17.0466

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 17. juni 2026.